

ЗАХИСТ АРХІВНИХ ЗІБРАНЬ ВІД КРАДІЖОК

Звіт

**до Європейського бюро національних архівів
(European Bureau of National Archives - EBNA)**

про семінар, що відбувся у Стокгольмі

8-9 вересня 2005 р.

Томас Лідман,
Національний архів Швеції

2005-10-10

ЗАХИСТ АРХІВНИХ ЗІБРАНЬ ВІД КРАДІЖОК

Звіт до Європейського бюро національних архівів (European Bureau of National Archives - EBNA) про семінар, що відбувся у Стокгольмі 8-9 вересня 2005 р.

На засіданні EBNA у квітні [2005 р.] в Люксембурзі було створено невелику робочу групу для вивчення проблеми крадіжок. У Стокгольмі відбувся семінар за участю різних членів ЄС, на якому було підсумовано результати дискусії і прийнято рекомендації за п'ятьма напрямками:

- 1) Правова практика і досвід повернення викрадених документів;
- 2) Попереджувальні заходи і захист власності;
- 3) Поглиблення навчання і усвідомлення;
- 4) Нинішня ситуація з крадіжками в архівах;
- 5) Організаційні питання.

1. Правова практика і досвід повернення викрадених документів

Більшість архівів потерпають від зовнішніх та внутрішніх крадіжок через труднощі щодо повернення викрадених матеріалів.

Основні перешкоди: норми щодо законного придбання документів, запроваджені в багатьох країнах; проблеми доведення права власності в суді; тривала процедура розслідування. Є, однак, приклади й успішного повернення.

Пакет *"Правова практика і досвід повернення викрадених документів"* спрямований на вивчення відомих прикладів крадіжок з архівів і повернення документів. Мета: створити "довідник" щодо правових систем, традицій і практик європейських країн, що застосовуються у випадку доведеної на міжнародному рівні незаконної торгівлі і повернення через правові дії документів, *придбаних законним шляхом*.

Має бути зібрана практична інформація, щоб допомогти установам повернути документи або довести право власності. Мають бути представлені вироки у відповідних судових справах. Мають бути зібрані дані щодо доказів, необхідних для доведення права власності.

Добрий початок цього завдання - запитальник "Крадіжки в архівах і право на їх повернення", підготовлений Дирекцією архівів Франції.

2. Запобіжні заходи і захист власності

Архіви слід заохочувати використовувати кращий досвід запобігання крадіжкам і завданню збитків їхнім колекціям як з боку користувачів, так і з боку співробітників через запровадження відповідних заходів безпеки. Як правило, ці заходи включають: суворий контроль доступу до архівосховищ, процедури замовлення та віднайдення матеріалів, використання найбільш цінних частин колекцій, а також реєстрацію дослідників; фізичний догляд користувачів і контроль за їхнім пересуванням; видавання користувачам і співробітникам [sic!] фотокопій, мікрофільмів, цифрових копій замість оригіналів, наскільки це можливо; зберігання верхнього одягу та сумок за

межами читальних залів. Потрібні реєстрація інцидентів та відсутніх документів. Ризик крадіжки має ретельно оцінюватися та регулярно ставати предметом розгляду.

Архіви мають заохочуватися вживати всіх можливих заходів для встановлення переконливих доказів права власності або факту зберігання ними матеріалів, незаконно вилучених у них. Ці заходи мають включати: детальне фотографування, маркування, каталогізацію, зазначення фізичних особливостей матеріалів у їхніх колекціях, особливо ж - цінних частин колекцій та документів, уразливих з точки зору викрадення.

Від поліції та інших радників з безпеки мають бути отримані інструкції щодо відповідних стандартів доказів для поширення (із дотриманням безпеки інформації) між архівними службами та установами у країнах - членах ЄС. Потрібні подальші дослідження щодо методів маркування рукописів та інших архівних матеріалів для забезпечення довготермінового зберігання і цілісності таких колекцій.

3. Поглиблення вивчення й усвідомлення проблеми

Вивчення та повсюдне усвідомлення проблеми має фокусуватися на двох пунктах:

- розвиткові правил безпеки та запобіганні крадіжкам;
- сприянні співробітництву між різними партнерами.

Вони мають бути адресовані кільком адресатам, відповідно до трьох груп:

- Персонал архівних служб: поновлення і дотримання правил безпеки доступу до різних частин архівних будівель; контроль за рухом документів;
- Користувачі: правильне поводження в читальних залах; правильне користування документами;
- Зовнішні партнери (адміністрація, відповідальні за архівні служби, працівники служби безпеки, професіонали, що працюють на ринку мистецтва): інформація про легальні структури, що стосується документів; співробітництво з компетентними органами; ідентифікація злодіїв; участь у виявленні відсутніх/втрачених документів.

Бажаним є співробітництво між службами безпеки для досягнення скоординованих і ефективних дій.

Співробітництво у цій сфері має бути спрямоване на створення пакетів інформації та матеріалів для поширення між різними групами за інтересами з пропозицією схем або пакетів для семінарів з навчання, тематичних семінарів, конкретних прикладів та ілюстрацій щодо кращого досвіду.

4. Нинішня ситуація з крадіжками в архівах. Стан дослідження

4-та рекомендація, запропонована EBNA, - дослідити, наскільки крадіжки становлять основну проблему для національних архівів. Ми знаємо напевно, що деякі зі споріднених з нами інституцій у бібліотечній сфері жорстоко постраждали від крадіжок упродовж останніх двох-трьох років.

Національні бібліотеки Великобританії, Шотландії, Нідерландів, Фінляндії і Данії зазнали як внутрішніх, так і зовнішніх крадіжок. Але якою є ситуація з архівами? Ми рекомендуємо провести дослідження, в якому було б висвітлено ряд питань. Які типи крадіжок ми пережили (внутрішні, зовнішні)? Які матеріали найбільш привабливі для злодіїв? Чи відомі нам ознаки злодіїв? Як ми встановлюємо факт пошкодження або втрати (через каталоги, аукціони, Інтернет тощо)? Чи знаємо ми що-небудь про торгівлю краденими матеріалами? Хто є ділерами і хто є покупцями?

Ми рекомендуємо, щоб EBNA зініціювало дослідження, в якому ці питання дістали б подальшого дослідження на базі ширших домовленостей щодо реституції культурних цінностей з музеями, бібліотеками, так само як і з архівами.

§. Організаційні питання

5-та рекомендація - не дублювати мережу, запроваджену 2002 р. і створену національними та більшими науковими бібліотеками, під назвою Мережа безпеки Лібер (The Liber Security Network), а швидше налагодити співпрацю з існуючою мережею. Вона працює до сьогодні вже три роки. Членство є відкритим лише для членів Лібер, це коштує приблизно 200 Євро щороку. Це означає, що ми не повинні будувати нову структуру спеціально для себе, ми не маємо коштів на утримання і можемо скористатися з існуючого досвіду. Участь має бути безперечно добровільною. Ширшу інформацію можна отримати за адресою: www.kb.dk/liber/news/library_security.htm. Адже крадіжки - це насправді проблема АБМ (архівів, бібліотек, музеїв).

Ми також пропонуємо провести спільну конференцію (архівів і бібліотек) восени 2007 р., на якій буде оцінено результати наших зусиль, де ми побачимо, чи варте уваги продовжуване співробітництво архівів і бібліотек у цій сфері.

Що ми *наполегливо* рекомендуємо, так це створення робочої групи з питань безпеки, якій треба доручити проведення ґрунтовних різнопланових досліджень. У випадку згоди робоча група може бути тотожною з членами семінару.

Це означає, що ми пропонуємо таку організаційну побудову:

